

În cadrul manifestărilor artistice și culturale care au loc la Biblioteca americană, el ne-a prilejuit recent o audiție cu arii din marele repertoriu liric cît și din unele comedii americane de mare popularitate. Înzestrat cu o voce deosebit de puternică, în același timp justă sub raportul intonațional, dispunînd de o dicțiune foarte clară, tenorul Densiu acompaniat de pianistul Andrei Kovacz a interpretat, cu avîntată participare emoțională mai întîi unele arii celebre din *Tosca* (E lucevan le stelle), *Otello* (Non mi tema) *Paiațe* (Vesti la giubba) ș.a., dovedind disponibilități vocale demne de luat în seamă. Este ceea ce l-a și determinat să se orienteze tot mai mult către opera clasică. În acest scop, fiecare vizită a sa în România reprezintă o verificare a vocii și un studiu serios, de perfecționare, cu profesorul Mihail Vasilopol a cărui metodă constă într-o cît mai bună educare a mușchilor ce reglează respirația cîntărețului și stabilirea unei optime impostății a vocii.

În cadrul concertului dat la Biblioteca Americană, George Francis Densiu a prezentat apoi, acompaniat de o mică formație condusă de artistul emerit Sile Dinicu, o seamă de arii din unele lucrări muzicale de largă popularitate (*Oklahoma, My Fair Lady, West side story* ș.a.) obținînd un succes dintre cele mai frumoase, subliniat de marele număr al celor participanți cu aplauze îndelungate. Cîntărețul, care s-a afirmat în S.U.A. într-o seamă de roluri din operele clasice și moderne, s-a dovedit un remarcabil interpret, în măsură să creeze un adevărat spectacol, viu, interesant, plăcut.

Am avut în același timp satisfacția de a-l urmări pe dirijorul și compozitorul Sile Dinicu și în calitatea sa de excepțional pianist. Sile Dinicu a tratat pianul de-a dreptul orchestral. Anumite cadențe, ritmica infailibilă a mîinii stîngi și acele accentuări, la răstimpuri, pe timpii tari, sincopetele cu care a-grementa jocul său subtil, au imprimat și micului dar excelentul său grup (Sandi Avramovici — chitară, Dan Dumitriu — chitară bas și Dorin Danciu — baterie) un *swing* în perfectă concordanță cu interpretările de bogată varietate și spectaculozitate ale lui George Francis Densiu. A fost o seară de colaborare rodnică româno-americană și pe tărîmul artei.

J.-V. PANDELESCU

Fernand Quattrocchi Aurelian Octav Popa

Dirijorul francez Fernand Quattrocchi și-a început programul concertului realizat la pupitrul Orchestrei simfonice a Radioteleviziunii cu *Burlesca* de Mihail Jora, lucrare care confirma o dată mai mult (în 1949, la un an după apariția primului cîiet al spiritualelor *Poze și Pozne* pentru pian) înclinația autorului pentru evocarea muzicală a diferețelor categorii ale umorului. Fără a putea fi rînduit printre creațiile de căpetenie ale maestrului necontestat al liedului și al baletului românesc, *opus*-ul acesta se reascultă oricînd cu plăcere, vîdînd diversitatea și robustețea paletelor orchestrale joriene.

Un caracter oarecum inedit l-a avut următoarea lucrare înscrisă pe afiș, *Concertul pentru clarinet*

și *orchestră* de Paul Hindemith, a cărui audiere o datorăm desigur includerii acestei creații în repertoriul eminentului nostru clarinetist Aurelian Octav Popa. Hindemith a avut o înclinație deosebită pentru genul concertant, dovadă numeroasele sale realizări în acest domeniu, consacrate celor mai diverse instrumente solistice (pian, vioară, violă, viola d'amore, violoncel, clarinet, corn, trompetă, fagot, harpă, orgă). *Concertul pentru clarinet*, scris în 1947 și dedicat celebrului clarinetist de jazz Benny Goodman, apare caracteristic pentru orientarea compozitorului, de a porni întotdeauna de la practica interpretativă (să nu uităm că Hindemith a fost el însuși, ani de zile, un foarte apreciat violist, la început în orchestra Operei din Frankfurt pe Main, apoi în celebrul cvartet de coarde Amar și în cele din urmă virtuos concertist). O dovadă în acest sens o constituie spirituala temă din partea I a Concertului, oferind solistului prilejul de a-și etala măiestria și simțul umorului pe parcursul unui „ambitus“ de peste două octave. Specificul instrumentului solist este de asemenea valorificat cu mult rafinement și în partea a III-a (*Ruhig* = liniștit), unde cantilena clarinetului apare însoțită — în lunga concluzie *pianissimo* — mai întîi de două, apoi de patru viori soliste, care țes o ornamentație cromatică plină de delicatețe. Aurelian Octav Popa a fost, ca întotdeauna, la înălțimea renumelui cucerit: a fost plin de fantezie și de vioiciune în părțile mișcate, impresionînd prin diversitatea sonorităților și a mijloacelor de expresie puse în acțiune, dar a știut să pună în valoare și cantabilitatea caracteristică a instrumentului său.

Pentru a putea aprecia în mod concludent posibilitățile dirijorului, am așteptat cu interes lucrarea de încheiere a programului, *Simfonia în re minor* de César Franck. Fernand Quattrocchi a realizat într-adevăr o versiune fluentă a celebrei lucrări, scoțînd în relief anumite momente spectaculare, puternic sculptate și bogate în contraste expresive. Ceea ce a lipsit în interpretarea sa, a fost însă preocuparea de a alia robustețea energetică unei serenități meditative, atît de caracteristice melosului franckian. Ideea, atît de des enunțată în legătură cu această lucrare, că ne aflăm, în fond, în prezența unei piese pentru orgă amplificată și transpusă la dimensiunile orchestrei simfonice, nu a părut să stea la baza concepției interpretative a dirijorului francez. Este păcat că, în felul acesta, magnifica simfonie a lui Franck nu și-a găsit climatul adecvat, îmbinare remarcabilă de simplitate, noblețe și fervoare. S-ar putea ca, temperamental, Fernand Quattrocchi să fie înclinat către alte stiluri muzicale, care să nu implice preocupări introspective. Dar aceasta rămîne să ne-o confirme o eventuală viitoare întîlnire cu șeful de orchestră oaspete.

Iosif Conta Silvia Marcovici

Un program reunind trei lucrări selecționate dintre creațiile reprezentative ale secolului XX, — iată dificila sarcină pe care și-a asumat-o Iosif Conta pentru a demonstra o dată mai mult afinitatea sa și a instrumentiștilor Orchestrei simfonice a Radio-

televiziunii cu muzica contemporană. Prezența pe afiș — alături de Béla Bartók și de Arthur Honegger — a numelui lui Constantin Silvestri nu a avut în nici un caz semnificația unei prezențe formale românești în această ilustră companie, căci nu ezităm să considerăm *Preludiul și Fuga (Toccată)* demne să figureze alături de cele mai valoroase lucrări scrise în perioada interbelică pe plan internațional. Convingerea aceasta, pe care ne-o formasem de la prima auziție a *Dipticului* lui Silvestri, ne-a fost întărită cu prisosință la concertul de care ne ocupăm. Am avut impresia netă că Iosif Conta s-a identificat într-o asemenea măsură cu lucrarea, încât i-a pus în valoare toate virtualitățile expresive, ca și când la pupitru s-ar fi aflat compozitorul însuși. Virtuozitatea colectivă a orchestrei, pe care Conta a știut s-o determine și s-o stimuleze, a caracterizat din plin *Fuga*, realizată cu un nerv irezistibil, pe fondul unei construcții de mare strictețe a formei.

Aceeași profundă înțelegere a textului muzical a definit și interpretarea *Simfoniei nr. 3 (Liturgică)* de Arthur Honegger, căreia Iosif Conta i-a pus în valoare întreaga bogăție de idei, exprimând cu o deplină forță de convingere zbuciumul unei lumi devastate de un război pustiitor, dar și nădejdea într-un viitor luminos. Concluzia *Simfoniei* — în care, după un *climax* impresionant, răsună *subito piano* un coral auzit parcă din depărtări, urmat de solo-urile succesive ale violoncelului, viorii, flautului piccolo și din nou ale viorii *perdendosi* pînă la stingerea definitivă a sunetului — a evocat acea liniște interioară, pe care compozitorul a dorit-o unei omeniri eliberate de spectrul unui nou război. Realizarea la un înalt nivel a atmosferei deosebit de sugestive a acestui final a constituit unul din momentele culminante ale serii.

Între cele două puncte extreme ale programului, ni s-a oferit încă un prilej de înalte satisfacții artistice prin tălmăcirea unei pagini de mare răsunset a literaturii concertante a veacului nostru: *Concertul nr. 2 pentru vioară și orchestră* de Béla Bartók. Determinant pentru succesul lucrării a fost aici aportul solistic: Silvia Marcovici a cântat cu o asemenea pasiune sinceră, cu atît temperament năvalnic, scoțînd la iveală căldura liniilor melodice și strălucirea ritmurilor dansante, încît dificultățile tehnice extraordinare ale partiturii au părut inexistente. Surpriza a fost cu atît mai mare, cu cît ni se părea că Silvia Marcovici se simte la largul său mai ales în repertoriul romantic. Realitatea a dovedit însă multilaterală capacitate de cuprindere stilistică a acestei deosebit de înzestrate violoniste. Interpretînd muzica lui Bartók din punctul de vedere al unui om tînăr, ea ne-a oferit o viziune nouă, de mare forță atractivă, a concertului, făcîndu-ne să înțelegem aprecierile entuziaste pe care le-a obținut în străinătate, cu prilejul execuției acestei lucrări. Alături de solistă, orchestra și dirijorul s-au aflat din nou la înălțimea așteptărilor, scoțînd în evidență densitatea prelucrării polifonice a temelor și strălucita artă contrapunctică bartókiană.

A fost, în mod indiscutabil, un concert remarcabil în totalitatea lui, poate unul dintre cele mai reușite concerte audiate la Radio în anii din urmă.

Și a fost o dovadă peremptorie că Iosif Conta pășește ferm pe drumul unei autoperfecționări constante, care-i permite să obțină realizări de o înaltă tot mai elevată.

Francesco de Masi Erdelyi Csaba

Discipol al lui Paul von Kempen și Franco Ferrara, dirijorul italian Francesco de Masi și-a început concertul la pupitru Orchestrai simfonice a Radioteleviziunii cu *Preludiul simfonic* de Ion Dumitrescu. A fost o execuție bogată în nuanțe dinamice puternic contrastante, dar care s-a caracterizat totodată și printr-un contrast accentuat al timpilor, prima parte fiind cîntată extrem de rar, iar finalul extrem de rapid. Este o viziune dirijorală posibilă, căreia lucrarea i-a rezistat cu succes, fără a pierde nimic din strălucirea ei policromă.

Karl Stamitz, pionierul vestitei școli de la Mannheim, este o raritate în programele stagiunilor noastre muzicale. Cu atît mai mult am apreciat inițiativa lui Erdelyi Csaba — virtuoz maghiar al violei, cu o platformă internațională remarcabilă în ciuda tinereții sale (participare la festivalul „Menuhin“, prezență în concertele Orchestrai scoțiene B.B.C., premii internaționale la Budapesta și Londra) — de a interpreta *Concertul pentru violă și orchestră în Re major, op. 1* al preclasicului ceh. Erdelyi Csaba s-a dovedit, într-adevăr, a fi un instrumentist solid, precis, cu ton nobil, preocupat înainte de orice de reliefarea substanței muzicale a piesei interpretate. Lucrarea în sine ni s-a părut interesantă pentru epoca de zămislire a stilului concertant clasic, deși n-a oferit solistului posibilități prea ample de afirmare, în afara aprofundării stilului și a evidențierii unei muzicalități cu adevărat remarcabile.

Simfonia nr. 40 în sol minor, KV 550 de Mozart, cu care a continuat programul, a beneficiat de o interpretare scrupuloasă sub raportul justeței timpilor și a preciziei intrărilor. Au lipsit însă elocința, forța expresivă, temperatura înaltă, fără de care această capodoperă mozartiană pare mai degrabă inflexibilă, decît impetuoasă și emoționantă. În concluzie, uvertura operei *Vecerniile siciliene* de Verdi a dat prilejul orchestrei să-și etaleze calitățile de virtuozitate colectivă într-un opus nu prea reprezentativ pentru geniul verdian. Structura de ansamblu a programului ni s-a părut de o eterogenitate prea puțin recomandabilă (uvertura lui Verdi după sublima *Simfonia în sol minor* de Mozart, iată o succesiune de un gust îndoielnic). În ce privește virtuțile artistice ale dirijorului Francesco de Masi, concertul nu a avut un caracter întru totul concludent. S-ar putea ca alegerea pieselor să nu fi fost cea mai fericită pentru a-i pune în valoare însușirile. Rămîne să ne formăm o opinie definitivă cu un eventual viitor prilej.